

virtual education for Students from marginal areas: (the study of marginal areas of Shiraz city)

1-Pari Mashaikh 2- Sara Nasiri Jarmashti

1- Academic staff member, Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Kazeroon, Iran
2-Master's student in educational research, Islamic Azad University, Kazeroon branch

10.22080/eps.2023.24417.2146

Date Received:
2022-10-26

Date Accepted:
2023-02-28

Keywords:
virtual education,
marginalized
students, teachers

Abstract

The purpose of the current research was to investigate the challenges of marginalized students in Shiraz during virtual education the Corona era. The method of qualitative research was based on foundational data theory. The scope of the research was the teachers of the peripheral areas of Shiraz city, and 16 of them were selected as a sample using the purposeful sampling method. The sample size was determined based on the rule of theoretical saturation. Thus, the sampling continued until no new findings emerged. In order to collect data, a semi-structured interview method was used. The validity and reliability of the data was checked and confirmed. Data analysis was done using the systematic method of Strauss and Corbin in three stages of open, selective and central coding. In the open coding phase, 128 concepts were obtained, which were formed in the form of 13 main categories, around a core category called the challenges of virtual education in marginal areas. Physical environment, infrastructural facilities, poverty and the culture of poverty as causal conditions, lack of skills of parents and teachers in the form of background conditions of traditional thinking, non-acceptance of virtual education and marginal view of education as intervening conditions, which can be identified with Strategies such as the growth of virtual knowledge and the promotion of family culture took action to improve the conditions to achieve outcomes such as improving the learning of marginal students and reducing inequalities.

*Corresponding Author: *Pari Mashaikh*

Address: *Islamic Azad University, Kazeroon, Iran*

Email: pary.mashayekh@iaau.ac.ir

آموزش مجازی و دانش آموزان مناطق حاشیه ای: مورد مطالعه نواحی حاشیه ای شهر شیراز پری مشایخ، سارا نصیری جرمشتی

دکتری برنامه ریزی درسی، استادیار عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون.
دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون.

doi 10.22080/eps.2023.24417.2146

<p>چکیده</p> <p>هدف: هدف از پژوهش حاضر بررسی مسائل دانش آموزان حاشیه نشین شهر شیراز در زمان آموزش های مجازی دوران کرونا بود.</p> <p>روش شناسی: طرح پژوهش کیفی گراند تئوری بود. مشارکت کنندگان معلمان نواحی حاشیه ای شهر شیراز بودند که 16 نفر به شیوه هدفمند از نوع موارد مطلوب و بر اساس قاعده اشباع نظری انتخاب شدند. داده ها با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته گرد آوری شد. برای تامین اعتبار و پایایی یافته ها از بازیابی اعضا، اجرای فرایند نظام مند ثبت و نوشتن داده ها و کدگذاری مجدد استفاده شد.</p> <p>یافته ها: تحلیل داده ها با استفاده از روش نظام مند اشتراوس و کوربین (کدگذاری باز، انتخابی و محوری) انجام شد. در مرحله کدگذاری باز 128 مفهوم به دست آمد که در قالب 13 مقوله اصلی، حول یک مقوله هسته ای شکل گرفت.</p> <p>نتیجه گیری و پیشنهادات: محیط کالبدی، امکانات زیرساختی، فقر و فرهنگ فقر به عنوان شرایط علی، ضعف مهارتی والدین و معلم در قالب شرایط زمینه ای تفکرات سنتی، عدم پذیرش آموزش مجازی و نگاه حاشیه ای به آموزش به عنوان شرایط مداخله گر مشخص شدند. راهبردهایی چون رشد دانش مجازی و ارتقا فرهنگ خانواده در جهت بهبود شرایط اقدام کرد تا پیامدهایی چون بهبود یادگیری دانش آموزان حاشیه ای و کاهش نابرابری ها شود.</p> <p>نوآوری و اصالت: پرداختن به مشکلات دانش آموزان حاشیه نشین</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱-۰۸-۰۴</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱-۱۲-۰۹</p> <p>کلیدواژه ها: آموزش مجازی، حاشیه نشینی، نظریه داده بنیاد.</p>
--	---

نویسنده مسئول: پری مشایخ

ایمیل: pary.mashayekh@iau.ac.ir

آدرس: کیلومتر 5 جاده کازرون - بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون، گروه علوم تربیتی

Extended abstract

Introduction: The spread of the corona virus changed the monopoly of education from face-to-face to virtual education, and at the same time, the access of people to educational facilities and educational spaces became an important and sensitive issue. The spread of this epidemic disease throughout the world caused the quality of education to be damaged and it disproportionately affected people, especially the marginal people. Marginal people of groups and communities that are outside the mainstream of society and on the margins of those who are in the center and context of power, superior culture and social and economic welfare, and it is necessary to improve the quantity and quality of education of this margin. People who do not have the minimum educational facilities that are equal and standard for a desirable education compared to other sections of the society, and the common culture considers them as outsiders and have low educational opportunities.

Methods: The research design was a qualitative type of theoretical method arising from the data in a systematic way. The participants of the research were primary school teachers in marginal areas of Shiraz city, who were selected by purposeful sampling method. The sample size was determined based on the rule of theoretical saturation. Due to the fact that the accuracy and correctness of the data is emphasized in qualitative research. From the methods of exploration by the studied people, Detailed description of the research process was used. Also, to confirm the reliability, the percentage of intra-subject agreement (between the coders) was calculated. The reliability of all three items was acceptable. The data was analyzed in three stages according to the systematic design of the the open coding stage, the text of the interviews was carefully examined to find the conceptual propositions and hidden categories in it. In the next step, in the selective coding stage, the categories were placed in conceptual classes, and in the last stage, axial coding was done.

Results: The result of the data analysis after the tripartite stages of open, axial and selective coding, 236 signs are in the form of 128 sub-categories and 13 main categories. Poverty and the culture of poverty in these areas, the professional weakness of the teacher, the cultural and skill poverty of parents, the family atmosphere, the conflict in traditional thinking and the non-institutionalization of the value of virtual education, improving the economic situation, virtual socialization, cultural empowerment with a focus on the family, improving the flow Education of children and reduction of inequalities in marginal areas

Conclusion: Based on the findings of the research on the core category of the challenges of virtual education of marginalized students in the time of Corona, physical environment, infrastructural facilities and poverty and the culture of poverty as causal conditions, the lack of skills of parents and teachers in the form of background conditions of traditional thinking, non-acceptance Virtual education and marginal view of education are effective intervening conditions that can be used with strategies such as the growth of virtual knowledge and the promotion of family culture to improve the conditions so that the learning of marginal students is developed and their dropout is reduced.

Funding: There is no funding support

Conflict of interest: Authors declared no conflict of interest

Acknowledgments: The research team hereby considers it necessary to sincerely thank and thank all the participants in the research who have accompanied and assisted us in conducting this research.

مقدمه

شیوع ویروس کرونا مدیران آموزشی، معلمان، والدین و دانش آموزان را با مشکلات زیادی روبرو نمود. در حالی که تا قبل از آن در بیشتر مواقع معلمان با استفاده از روش های سخنرانی تدریس می کردند، مجبور شدند فقط با استفاده از ابزارهای ارتباطی از راه دور به تدریس آنلاین بپردازند و سبک های تدریس خود را متناسب با این فضا تغییر بدهند. این بیماری انحصار از آموزش حضوری را به آموزش غیر حضوری و مجازی تغییر داد و به موازات آن دسترسی افراد به امکانات آموزشی و فضاهای آموزشی به مسئله ای مهم و حساس تبدیل شد. گسترش این بیماری همه گیر در سرتاسر دنیا سبب خدشه دار شدن کیفیت آموزشی شد و به طور نامتناسبی بر افراد مخصوصاً افراد حاشیه ای تاثیر گذاشت.

افراد حاشیه ای گروه ها و جوامعی هستند که خارج از جریان اصلی جامعه و در حاشیه آنهایی که در مرکز و متن قدرت، فرهنگ برتر و رفاه اجتماعی و اقتصادی هستند، قرار دارند. افرادی که به دلایل متنوع اعتیاد، سن، ناتوانی، قومیت، جنسیت، بیماری های ذهنی، مهاجرت، مذهب،

روستایی بودن و موقعیت اقتصادی اجتماعی در حاشیه قرار دارند (Danaher, Cook, Coombes, 2013). حاشیه ای مفهومی وسیع با تنوع مصداقی گسترده در علوم انسانی و اجتماعی می باشد. یکی از این موارد حاشیه نشینان شهری هستند. افرادی که در حاشیه کلان شهرها زندگی می کنند. خانواده هایی که بر خلاف سکونت در شهر به علل مختلف نتوانسته اند جذب نظام اقتصادی آن شوند و از خدمات شهری استفاده کنند. سکونت گاه های غیر رسمی که فاقد امکانات و خدمات بوده و جذب کننده طبقه کم درآمد می باشند (Sohrabzadeh and

Rezvani, 2021

عدم تناسب و شرایط این فراگیران به حاشیه رانده شده باعث نگرانی است. بسیاری از آنان باید انتخاب کنند که به بخشی از مجموعه ارزشی تبدیل شوند یا با ارزش های فرهنگ غالب درگیر شوند و مقاومت کنند (Robert Berry 2015). این جوامع برخلاف این که در سطح بین المللی، دولت ها اصول تضمین حمایت از توسعه برابری و شمول بیشتر در آموزش را امضا کرده اند، همچنان با تبعیض مواجه هستند و در حاشیه جامعه باقیمانده اند (shelvin&Rose 2022).

به زعم بوردیو Bourdieu میدان آموزش در راستای حفظ منافع طبقه مسلط و بازتولید وضعیت موجود فعالیت میکند. از دیدگاه او این میدان تحت سلطه عوامل اجتماعی مسلط قرار گرفته و عوامل مسلط با استفاده از آن، نابرابری اجتماعی را در جامعه بازتولید میکنند (mohamadi, 2019). لذا همراستای با وی ژيرو Gyro معتقد است در جریان تعلیم و تربیت باید همه صداها از هر گروه، طبقه و نژاد و فرهنگ خاص شنیده شوند، توجه به این افراد حاشیه نشین ضروری است. ژيرو نوعی تعلیم و تربیت را ارائه می کند که در آن همه گروه ها به ویژه گروه هایی که در حاشیه هستند بتوانند به خاطر قرار گرفتن تحت لوای فرهنگ غالب ابراز عقیده کنند. به عقیده وی تعلیم و تربیت به خودی

خود روندی با هدف ایجاد یک جامعه دموکراتیک و مساوات خواه است (Shekari, Ahmad Abadi and Fatah 2013).

برابری فرصت های آموزشی، شامل برابری طبقات مختلف اجتماعی، برابری جنسیت های مختلف، برابری اقوام و نژادهای مختلف یک جامعه و برابری مناطق شهری و روستایی (Danesh Mehr and Hedayat, 2021) بسیار مهم است. در سند تحول بنیادین تعلیم و تربیت کشور ما نیز ذیل اصل پنج بر تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت های تعلیم و تربیت با کیفیت مناسب با توجه به تفاوت ها و ویژگی های دختران و پسران و مناطق مختلف کشور تاکید شده است. در این سند بر توانمند سازی دانش آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها و ایجاد فرصت های آموزشی متنوع، همچنین بر کیفیت و تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای

رشد، و مهارت آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش آموزان مناطق محروم اشاره شده است (سند تحول بنیادین، 1390).

در واقع لازم است به کمیت و کیفیت تعلیم و تربیت حاشیه نشین ها توجه نمود، افرادی که از حداقل امکانات آموزشی لازم برابر و استاندارد برای تحصیل مطلوب در برابر دیگر اقشار جامعه برخوردار نیستند، فرهنگ رایج آنها را غیر خودی می داند و فرصت های آموزشی پایینی دارند (Adiban, Sajjadi and Talae 2020).

بر همین اساس پژوهش های مختلف به بررسی وضعیت تحصیلی و آموزشی فراگیران ساکن در مناطق حاشیه ای پرداخته اند. اخلاقی، (Akhlaghi, 2021) در بررسی عوامل موثر بر افت تحصیلی دانش آموزان ساکن در حاشیه شهر مشهد نشان داد در بعد برنامه درسی مقوله های روش های یادگیری، هدف، مکان، گروه بندی، نقش معلم و ارزشیابی، در بعد خانواده مقوله های سبک تربیتی حامیان، بنیه مالی خانواده، سواد والدین، مشغله ذهنی، نظارت والدین و نقش رابط اولیاء، در بعد روانشناسی مقوله های عدم اعتماد به نفس، عدم انگیزه، تجربیات هیجانی و جذب و صمیمیت؛ در بعد سازمانی مقوله های زیرساخت ها و مدیریت؛ در بعد اجتماعی مقوله تفاوت فرهنگی و در بعد اقتصادی مقوله تورم بر افت تحصیلی این دانش آموزان تاثیر دارد.

دانش مهر و هدایت Danesh Mehr and Hedayat 2021، با بررسی آموزش در مناطق مرزی نشان دادند که در این مناطق به دلیل غلبه اقتصاد مرزی، کمبود امکانات و نبود عدالت آموزشی، بیکاری و کولبری و به دنبال آن شکل گیری سوژه های سرباز معلم- کولبر و

دانش آموز کولبر و نبود آموزگاران ورزیده و عوامل فرهنگی آموزش در مناطق مرزی به به حاشیه رفته و سبب ترک تحصیل دانش آموزان، افزایش بی سوادی و تشدید توسعه نیافتگی فرهنگی شده است.

ادیبان، سجادی و طلایی (Adiban, Sajjadi and Talai, 2022) در واکاوی تجارب زیسته معلمان مدارس حاشیه ای از دانش آموزان به حاشیه رانده شده نشان دادند وجود نظام آموزش متمرکز، سطح پایین آموزش و ضعیف عمل کردن بخش تربیت معلم، نوع تربیت خانوادگی دانش آموزان حاشیه ای و غنی نبودن محتوای کتابهای درسی دانش آموزان حاشیه ای از عواملی است که نظام تعلیم و تربیت کشور ایران را از حضور پر رنگ تعلیم و تربیت مرزی خالی می کند.

کلسی و داسپوتا (Kelsey. Dasgupta 2022) با بررسی موانع و چالش دانشجویان به حاشیه رانده شده تاریخی (سیاه پوستان، اقلیت ها)، نشان دادند که این دانشجویان با موانعی چون تعادل کار و دانشگاه، ناهمسویی فرهنگی، کمبود رابطه با همکلاسی ها و اساتید با هویت یکسان با آنها، کمبود نماینده در دانشگاه و مشکلات تحصیلی دوران راهنمایی و دبیرستان روبرو هستند.

مک گیل و همکاران (McGill and eta al 2022) به بررسی تأثیر بیماری کرونا بر آموزش در دبیرستانهایی که به دانش آموزان به حاشیه رانده شده تاریخی پرداختند و نشان دادند در این مدارس دانش آموزان کمتری در دوره های اضافی و فعالیت های فوق درسی مرتبط با علوم کامپیوتر شرکت می کنند. یادگیری دانش آموزان نیز به طور قابل توجهی کاهش یافته است. سایر عوامل، مانند درک دانش آموزان از ارتباط فناوری و اعتماد به نفس با استفاده از فناوری، به طور کلی بهبود یافته است.

جانکاس و پیلوت (Joncas and Pilote 2021) با بررسی نقش متخصصان راهنما در ارتقای قابلیت های دانش آموزان حاشیه نشین نشان دادند، مشاوران راهنما می توانند موفقیت این دانش آموزان را در توسعه قابلیت هایشان برای رسیدن به مسیری که در نظر دارند، تسهیل کنند. با توجه به این که در کشور ما پژوهش های زیادی در راستای توجه به دانش آموزان حاشیه انجام نشده و به مسائل و مشکلات این گروه های اقلیتی توجهی نشده است. تحقیقات قبلی در حیطه جامعه شناسی بوده و به ندرت تحقیقی به بعد آموزشی و تربیتی دانش آموزان به حاشیه رانده پرداخته است، این پژوهش در تلاش است تا دیده نشدن اقلیت های حاشیه نشین در نظام آموزشی را با توجه به نظریه تعلیم و تربیت مرزی و از طریق تجربه زیسته معلمان این مناطق در زمان همه گیری کرونا آشکار سازد و از طریق مصاحبه با معلمان مسائل و مشکلات این دانش آموزان را بررسی نماید

روش پژوهش :

طرح پژوهش کیفی از نوع روش نظری برخاسته از داده ها به شیوه سیستماتیک (اشتراوس و کوربن (Strauss and Korben (1990) می باشد. مشارکت کنندگان پژوهش معلمان مدارس ابتدایی مناطق حاشیه ای کلان شهر شیراز بودند که به روش نمونه گیری هدفمند از نوع موارد مطلوب انتخاب شدند. حجم نمونه بر اساس قاعده اشباع نظری مشخص شد. بدین صورت که جمع آوری داده ها تا زمان رسیدن به مرز اشباع و مفاهیم تکراری پس از مصاحبه با 16 نفر ادامه یافت (جدول 1). برای جمع آوری داده های پژوهش از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. زمان مصاحبه ها بین 30 تا 45 دقیقه متغیر بود. در هر مصاحبه ابتدا به به مصاحبه شوندگان اطمینان داده می شد که اطلاعات آنها محرمانه خواهد بود سپس با پرسیدن سوالات، جریان مصاحبه شروع و با اتمام سخنان مصاحبه شونده، پایان می یافت. تمام مصاحبه ها توسط پژوهشگر به صورت صوتی ضبط گردید. سپس مصاحبه ها بر روی کاغذ پیاده سازی و کار کدگذاری آن ها آغاز شد.

جدول 1) مشخصات مشارکت کنندگان پژوهش

مدرک تحصیلی	تعداد	سابقه
	1 تا 2 سال	7
لیسانس	15	3 سال
	4 و 5 سال	6
فوق دیپلم (دانشجوی کارشناسی)	1	1 تا 2
جنسیت مشارکت کنندگان پژوهش		
بانو	9	
آقا	7	

به منظور تایید صحت و دقت مصاحبه ها از روش های کاوش به وسیله افراد مورد مطالعه، توصیف دقیق و جزئی شده فرایند انجام پژوهش و تحلیل داده ها استفاده شد. همچنین برای تایید اعتبار داده ها از روش توافق درون موضوعی (بین کدگذاران) استفاده شد. بدین صورت که علاوه بر محقق یک نفر دیگر که آشنا به فرایند پژوهش کیفی بود به عنوان همکار پژوهشگر سه متن را کد گذاری نمود. سپس درصد توافق درون موضوعی با استفاده از فرمول زیر محاسبه شد. همانطور که در جدول 2 مشاهده می شود پایایی هر سه مورد بالاتر از 7/ و قابل قبول است.

تعداد کل کدها/2* = تعداد توافقات = درصد توافق درون موضوعی *100

جدول 2) محاسبه پایایی بین دو کد گذار

ردیف کد مصاحبه	تعدد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بین دو کدگذار
C1	76	32	19	84/2 %
C4	56	21	18	75/0 %
C11	49	18	13	73/4 %

برای تحلیل داده های مصاحبه های در روش پژوهش داده بنیاد دو شیوه ظاهر شونده و نظام مند وجود دارد. در شیوه ظاهر شونده چند مصاحبه اول به صورت باز کدگذاری می شود و با شناسایی مقوله محوری، مصاحبه های بعدی در قالب کدگذاری انتخابی ادامه می یابد، اما در روش نظام مند همه مصاحبه ها به شیوه باز کدگذاری می شوند. در این پژوهش از روش نظام مند برای کدگذاری زیگزاکی و تحلیل داده ها استفاده شد تا فرایند گردآوری و تحلیل داده ها به صورت گام به گام انجام شود. در مرحله کدگذاری باز (open coding) متن مصاحبه ها برای یافتن گزاره های مفهومی و مقولات نهفته در آن به صورت دقیق بررسی شد. در گام بعدی در مرحله کد گذاری انتخابی (selective coding) مقوله ها در طبقات مفهومی جای داده شدند و در مرحله آخر کدگذاری محوری (axial coding) انجام شد.

بنابراین در گام اول تحلیل گر، با توجه به اجزای الگوی داده بنیاد نظام مند از طریق بررسی دقیق علت ها و دلایل از طریق حذف تبیین ها و یا فرضیه های جایگزین در فرایند یادداشت برداری و تحلیل داده ها درکی از داده ها ارائه می داد که تا رسیدن به کدهای نهایی ادامه می یافت. در گام دوم، برای عینیت بخشی به نتایج کدگذاری از کدهای زنده و توصیف های برخاسته از دیدگاه مشارکت کنندگان یادداشت های میدانی به صورت نقل قول های مستقیم و کلمه به کلمه استناد می شد. توصیف ها تا حد امکان ساده و قابل فهم بودند. در گام نهایی ضمن خودآگاهی و خود انتقادی فرایند و استنتاج پژوهشگران برای کاهش سوگیری ها و تمایلات درونی آنها مورد توجه قرار گرفت تا دخالت ذهنیت در تفسیر داده های کیفی تا حد امکان کاهش یابد.

یافته های پژوهش:

پس از تحلیل یافته های مصاحبه ای طیف گسترده ای از کدها استخراج شد. به عبارتی در این مرحله، کدهای زیادی به دست آمد که با تلفیق و تقلیل آنها با استفاده از فرایند رفت و برگشتی تحلیل داده ها، مجموعه کل کدهای اولیه به کدهای کمتری کاهش یافت. به منظور جلوگیری از تکرار، تمام کدهای اولیه تکراری یا مشابه که از لحاظ مفهومی بسیار به هم نزدیک بودند، در یک مجموعه واحد قرار گرفتند و مفاهیمی را بوجود آوردند که مقولات را تشکیل دادند. در نهایت در این مرحله کد گذاری باز 128 مفهوم اولیه شناسایی شدند که در قالب 13 مقوله سازماندهی شدند. برای تعیین کفایت لازم جهت انتخاب مقوله های اصلی حداقل فراوانی 8 در نظر گرفته شد. بدین صورت که برای انتخاب هر مقوله کفایت لازم معادل حداقل یک دوم از مصاحبه شوندگان که به ذکر آن مقوله در مصاحبه ها پرداخته توجه شد. این حد تعیین شده نشان دهنده انتخاب یا عدم انتخاب مقوله استخراج شده در تحلیل داده های مربوطه است.

زمینه ها و شرایط علی

شرایط علی شامل مواردی است که به طور مستقیم بر آموزش مجازی در دوران کرونا تأثیر می گذارد یا این عوامل به گونه ای ایجاد کننده و توسعه دهنده پدیده هستند. شرایطی چون محیط کالبدی و زیرساخت تکنولوژیک مناطق حاشیه نشین، وجود فقر و فرهنگ فقر در این مناطق. در زمینه شرایط زیر ساختی تکنولوژی شرکت کنندگان به مواردی چون عدم دسترسی آسان به تجهیزات رایانه ای، نامناسب بودن امکانات و زیرساخت ها، سرعت پایین و قطع و وصل شدن زیاد اینترنت، حتی گاهی قطع برق اشاره می کردند (جدول 3). خانم معلمی با سه سال سابقه کار می گفت:

"مدام اینترنت قطع می شد. نت به خوبی آنتن نمی داد. نمی دانم شاید از گوشی بود."

اکثر ساکنین مناطق حاشیه ای سکونت گاه غیر رسمی داشتند. در خانه های بسیار کوچک و تو در تو زندگی می کردند که حتی از نظر معماری اختلاف زیادی با مرکز شهر داشت. دسترسی آنها به امکانات اولیه رفاهی پایین بود. این خانواده ها سطح درآمدی پایین داشتند. آنها کارگران فصلی، روز مزد و یا دست فروشان در اطراف شهر و بازارهای روزانه (بازهای) که در هر روز در یک نقطه از شهر برگزار می شود و اسم همان روز

را دارد مثلاً شنبه بازار) بودند که در آمدشان کفاف خرج زندگی شان را هم نمی داد. سطح معیشت بسیار پایینی داشتند به طوری که نه تنها قادر به خرید گوشی تلفن همراه نبودند، خرید بسته اینترنتی نیز برای آنها دشوار بود و گاهاً زندگی خیریه ای داشتند. در همین راستا آقا معلمی با 4 سال سابقه کاری می گفت " دانش آموزان و گاهی خانواده شان تلفن هوشمند نداشتند. حتی بعضی خانواده ها در خانه تلویزیون نداشتند تا برنامه های شبکه آموزش را نگاه کنند.....". خانم معلمی با 4 سال سابقه کاری می گفت " گاهی دانش آموزانی که غایب می شدند در سطح شهر کارگری و فروشندگی می کردند".

جدول 3) کدهای معطوف به شرایط علی

کد گذاری محوری	کد گذاری انتخابی	کد گذاری محوری
عدم دسترسی به تجهیزات رایانه ای - نامناسب بودن امکانات و زیرساخت ها	زیرساخت تکنولوژی	
سکونت گاه غیر رسمی - اختلاف طبقاتی مرکز حاشیه - سرانه آموزشی پایین - نگاه حذفی - حس وابستگی - عدم دسترسی به منابع انسانی مطلع	محیط کالبدی	
پایین بودن سطح معیشت خانواده - فقدان شغل و درآمد ثابت - قبول فقر و ناتوانی برای رفع آن	فقر و فرهنگ فقر	شرایط علی

شرایط زمینه ای

شرایط زمینه ای بیانگر مجموعه خاصی از ویژگی های مربوط به پدیده است که به شکل عمومی به مکان رویدادها و وقایع مربوطه اشاره دارد. در رابطه با چالش های دانش آموزان حاشیه ای در این زمینه می توان به ناتوانی معلم و والدین در کار با اینترنت و کامپیوتر اشاره کرد. معلمانی که در مناطق حاشیه ای مشغول به کار بودند، اکثر تجربه و توانایی پایین داشتند. در زمینه سواد فناوری و رایانه ای یا بی اطلاع بودند یا اطلاع بسیار کمی داشتند. این معلمان نه تنها قادر به تولید محتوای مجازی برای کلاس های خود نبودند گاهی اوقات در استفاده از برنامه های پرکاربرد کامپیوتری هم مشکل داشتند (جدول 4).

از سوی دیگر والدین هم از نظر فرهنگی و هم از بعد مهارتی در زمینه استفاده از فضای مجازی مشکل داشتند. به عبارتی والدین نسبت به استفاده از اینترنت و فناوری سواد کافی نداشتند و با آسیب های فضای مجازی آشنا نبودند. آنها به دلیل مشکلات زندگی و درگیری های زیاد نسبت به وضعیت تحصیلی فرزندانشان در این شرایط پیگیر نبودند. آقا معلمی با 4 سال سابقه کاری می گفت: "متأسفانه همکاری والدین پایین بود مخصوصاً خانواده هایی که چندین فرزند داشتند وی می گفت آشنایی اولیا و دانش آموزان با روند آموزش مجازی و کار با برنامه ها خیلی کم بود کمک والدین گاهی امتحان دادن به جای فرزندشان بود"

بیشتر این خانواده ها درگیر اعتیاد، طلاق و مشاجرات روز مره بودند که از نظر روحی فضای خوبی برای یادگیری در خانه فراهم نمی شد. خانواده هایی پرجمعیت بوده و دارای چند فرزند بودند که در کنار همه مشکلات گاهی کلاس های خواهر و برادرها با هم تداخل داشت. محیط و فضای خانه کوچک بود و معمولاً دور همی های همسایه ها و اعضای خانواده در همین فضای محدود برگزار می شد که سر و صدا و مزاحمت زیادی را برای یادگیری دانش آموزان ایجاد می کرد.

یکی از نکات مهمی که مشارکت کنندگان اشاره داشتند این بود که در مناطق حاشیه ای حریم و فضاهای خصوصی به خوبی تفکیک نشده و به این صورت که حتی اگر خانواده و فرزند هم می خواست رفت و آمد همسایگان و سایر آشنایان مانع یادگیری او می شد. خانم معلمی با 3 سال سابقه می گفت: "در یک خانه دانش آموز اتاق و فضایی که مختص به او باشد، نداشتند. همه با هم در یک اتاق که هم زمان سالن پذیرایی آشپزخانه و اتاق خواب بود زندگی می کردند و در این فضا هم بچه مجبور بود تکالیف مدرسه را انجام دهد"

جدول ۴) کدهای مربوط به شرایط زمینه ای

کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز
ضعف حرفه ای معلم	دانش علمی ضعیف - تجربه کم - سواد فناوری و رایانه ای پایین -	
فقر فرهنگی و مهارتی والدین	بی سواد والدین - عدم آگاهی از آسیب های فضای مجازی - عدم نظارت بر استفاده فرزندان از فضای مجازی - عدم همکاری با مدرسه و معلم - ناتوانی در کار با نرم افزار و محیط های برنامه ای - سردرگمی در استفاده از اینترنت و گوشی - عدم آشنایی با ادبیات و واژه های اینترنتی	
جو خانوادگی	پرجمعیت بودن خانواده و داشتن چند فرزند - تداخل کلاس ها با خواهر یا برادر دانش آموز - فشار روانی بر والدین - مشکلات خانوادگی (اعتیاد، طلاق، مشاجره دائمی) - محیط کوچک خانواده - سر و صدای افراد خانواده و رفت و آمد زیاد - دور هم نشینی های خانوادگی در ساعات کلاسی - نداشتن حریم خصوصی و عدم تفکیک فضاها	

شرایط زمینه ای

شرایط مداخله گر

شرایط مداخله گر شامل شرایط عام تری همچون زمان، فضا و فرهنگ می شود که به عنوان تسهیل گر یا محدودکننده راهبردها عمل می کنند. شرکت کنندگان در رابطه با آموزش مجازی دانش آموزان حاشیه نشین به درگیری در تفکرات سنتی و نهادینه نشدن ارزش آموزش مجازی، عدم پذیرش آموزش مجازی، خراب و بد دانستن اینترنت، منع استفاده دختران از اینترنت و گوشی، بازی کردن با گوشی، عدم اعتقاد به آموزش مجازی و کارایی آن اشاره کردند. آنها معتقد بودند در این مناطق آموزش در حاشیه قرار گرفته و یا به شکل نامحسوسی حذف و طرد شده بود. خانواده ها فکر می کردند مدارس تعطیل شده و فرزندانشان را به کارگری می فرستادند (جدول ۵). خانم معلمی با ۴ سال سابقه می گفت: " بعضی از والدین به محض اعلام تعطیلی مدارس با توجه به اینکه اکثرا از روستا های اطراف سد [درودزن] بودند به روستای خود رفتند و ارتباط برقرار کردن با آنها مشکل بود". آقا معلمی با ۴ سال سابقه می گفت " والدین ترجیح می دادند که فرزندشان فقط در صورت حضوری شدن به مدرسه بیاید و حتی این وقفه تحصیلی براشون مهم نبود".

مشکلات موجود در دانش آموزانی که فرزند طلاق بودند یا پدر و مادر هر دو کار می کردند و یا دچار اعتیاد بودن بیشتر بود. به طور کلی در این شرایط سخت تعداد کمی از والدین به آموزش بچه ها حساس بودند و همکاری می کردند. البته در این میان بودند والدینی حاضر به تحمل هرگونه سختی برای موفقیت فرزندشان بودند. البته مسئله اساسی تر برای دانش آموزان مناطق حاشیه ای این بود که اکثرا آموزش را یک امر تکلیفی و اجباری می دانستند و علاقه و انگیزه زیادی برای شرکت در کلاس ها و انجام تکالیف نداشتند. آقا معلمی با ۴ سال سابقه کار در این مناطق می گفت " بچه ها مدام از من و خودشان می پرسند درس بخوانیم یا نخوانیم هیچ اتفاقی نمی افتد و با درس خواندن تغییری در شرایط شان اتفاق نمی افتد".

جدول 5) کدهای باز، محوری و انتخابی شرایط زمینه ای

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	درگیری در تفکر ات سنتی نهادینه نشدن ارزش آموزش مجازی	عدم پذیرش و اعتقاد به کارایی آموزش مجازی- مخرب دانستن اینترنت- منع استفاده دختران از اینترنت و گوشی- معادل دانستن آموزش مجازی با تعطیلی
ب ب ب ب ب	نگاه حاشیه ای به آموزش	بی ارزش دانستن آموزش مخصوصاً برای دانش آموزان دختر - بی انگیزه بودن دانش آموزان برای یادگیری- در اولویت نبودن تحصیل و یادگیری- غیبت های مدام و طولانی به دلایل مختلف- توجه کمتر به انجام تکالیف

راهبردها

راهبردها مجموعه تدابیری هستند که برای مدیریت، اداره یا پاسخ به پدیده تحت بررسی اتخاذ می شوند (استراوس و کوربین، 1998). در این پژوهش مشارکت کنندگان به دو راهبرد اشاره داشتند. اول ارتقا فرهنگی خانواده، دوم جامعه پذیری مجازی. معلمان بیان می کردند خانواده نقش بسیار مهمی در این راستا دارد با نگاهی به عوامل علی مداخله ای و زمینه ای متوجه می شویم که در هر کدام به نوعی خانواده نقش داشته است، لذا رشد فرهنگ خانواده و افزایش سرمایه اجتماعی خانواده را یکی از مهمترین راهبردها می توان دانست (جدول 6). آقا معلمی با 4 سال سابقه می گفت "در نواحی حاشیه ای انجمن اولیا و مربیان خیلی جایگاهی نداشت باید آن را تقویت کرد. البته درگیر کردن والدین در این نواحی مخصوصاً مادران که در تامین اقتصادی خانواده در گیر هستند سخت می باشد، اما این دلیل نمی شود که تلاش نکنیم می توان با مراجعه خانه به خانه شب ها و روزهای تعطیل این کار را انجام داد". خانم معلمی با 3 سال سابقه بیان می کرد: "اکثر این افراد کارگران فصلی هستند می توان زمان هایی که بیکار هستند برایشان دوره های آموزشی برگزار کنیم"

جدول 6) کدهای باز، محوری و انتخابی معطوف به راهبردها

کد گذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	بهبود وضعیت اقتصادی	کارآفرینی - کمک به کسب درآمد - استفاده از خیرین
	جامعه پذیری مجازی نواحی حاشیه	افزایش سواد رایانه ای معلمان- افزایش دانش معلم در تولید محتوای الکترونیکی، آموزش مهارت های اینترنتی به والدین
ب ب ب	توانمندسازی فرهنگی با تمرکز بر خانواده	تقویت انجمن اولیا و مربیان - حضور مشاور مدرسه در خانواده - استفاده از همکاری موسسات مددکاری اجتماعی

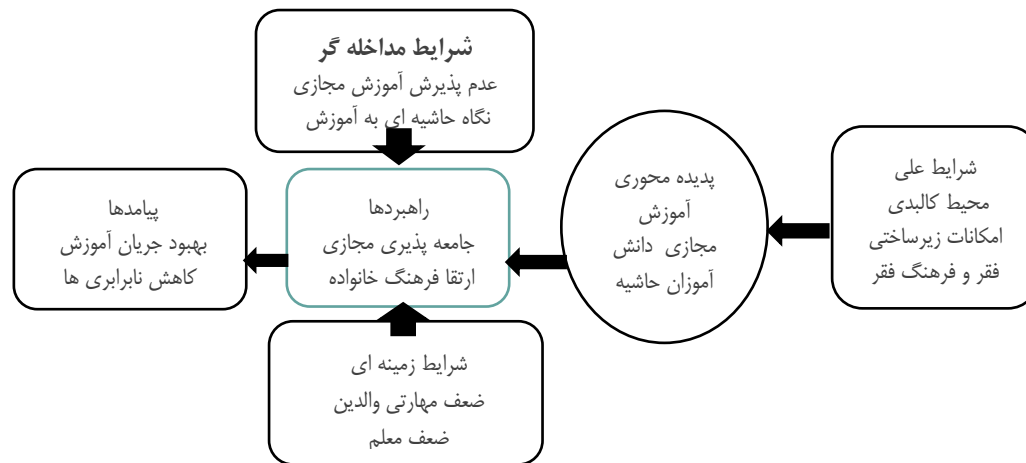
پیامدها

پیامدها همان بروندادها یا نتایج کنش ها و واکنش ها هستند. که در راستای آموزش در مناطق حاشیه ای می توان به بهبود جریان آموزش کودکان و کاهش نابرابری های آموزشی در نواحی حاشیه ای اشاره نمود (جدول 7). یک سیستم آموزشی عادلانه میتواند تأثیر نابرابری های اقتصادی و اجتماعی را جبران کند و در بافت آموزش به افراد اجازه دهد از آموزش و تعلیم صرف نظر از پیشینه و زمینه خود بیشترین بهره را ببرند.

جدول 7) کدهای باز، محوری و انتخابی معطوف به زمینه ها و شرایط علی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کد گذاری باز
	بهبود جریان آموزش کودکان	کاهش ترک تحصیل- افزایش درگیری تحصیلی- بهبود پیشرفت تحصیلی
۵ ۴ ۳	کاهش نابرابری های آموزشی	رشد فرهنگی نواحی حاشیه ای-با سواد شدن افراد جامعه حاشیه ای- بهبود شرایط اقتصادی اجتماعی

بحث و نتیجه گیری :

بر اساس یافته های پژوهش حول مقوله هسته ای چالش های آموزش مجازی دانش آموزان حاشیه ای در زمان کرونا محیط کالبدی، امکانات زیرساختی، فقر و فرهنگ فقر به عنوان شرایط علی، ضعف مهارتی والدین و معلمان در قالب شرایط زمینه ای، تفکرات سنتی و عدم پذیرش آموزش مجازی و نگاه حاشیه ای به آموزش به عنوان شرایط مداخله گر موثر قرار دارند که می توان با راهبردهایی چون رشد دانش مجازی و ارتقا فرهنگ خانواده در جهت بهبود شرایط اقدام کرد تا یادگیری دانش آموزان حاشیه ای توسعه یافته و ترک تحصیل آنان کمتر شود. همسو با این یافته ابراهیمی محمدی و احمد (Ebrahimi Mohammadi and Ahmad2020) نشان دادند شرایط علی و معلولی همچون محرومیت و نابرابری اجتماعی با ظهور عوامل واسطه ای چون فقدان مهارت، آگاهی و حمایت با شرایط زمینه ای چون رکود و تورم، بی اعتمادی، ناامیدی، افسردگی و عدم دسترسی به فضای مجازی برای حاشیه نشینان وجود دارد و افراد حاشیه نشین قربانی شرایط اجتماعی و اقتصادی خود هستند و بیشتر از سایر افراد در دوران کرونا مورد هجوم مشکلات قرار می گیرند .

در رابطه با محیط کالبدی، زاد ولی، اصغری و زادولی (Zadvli, Asghari and Zadvli,2014) نیز بیان می دارند زندگی در زاغه های پر ازدحام، فقدان زیرساخت، کیفیت پایین بناها، دسترسی محدود به خدمات و تصرف زمین های غیر قانونی از ویژگی های این فقیران شهری است. درآمد کم، کمبود بهداشت، نبود امکانات و عدم دسترسی به کالا و خدمات، ارتباطات و آب آشامیدنی از ویژگی های بارز کالبدی نواحی حاشیه ای است.

در بعد ضعف زیر ساختی تکنولوژی همسو با این یافته پژوهش، محققان دیگر نیز عدم دسترسی برابر همه دانش آموزان به ابزارهای ارتباطی، کند بودن سرعت اینترنت (Abbasi et al,2020) ضعف تجهیزات- فنی (Taghipour, Mahmoudi, 2021) و زیرساخت ناکافی از چالش های آموزش مجازی در کشور بیان می کنند. لذا با توجه به اینکه مدافعان توسعه فن آوری اطلاعات در آموزش و پرورش مطرح می کنند از طریق رشد زیرساخت های فناوری می توان فرصت های برابر آموزشی برای طبقات مختلف جامعه به خصوص طبقات محروم فراهم آورد و اگر دولت برای دسترسی طبقات محروم به منابع فن آوری اطلاعات سرمایه گذاری نکند شکافی که اصطلاحاً به آن شکاف دیجیتال گفته می شود روز به روز بیشتر می شود. لذا توجه جدی و پیگیر دولت را می طلبد تا در هر چه کم تر کردن این فاصله بکوشد. در واقع این بحران می تواند

به عنوان یک فرصت در نظر گرفته شود تا نقصها و کمبودهای زیرساختی برای تدریس مجازی در ایران شناسایی و در جهت رفع آن تلاش شود (Sargazi et al 2020)

یکی از شرایط علی دیگر فقر و فرهنگ فقر در نواحی حاشیه ای بود. همسو با این یافته Kelsey and Dasgupta 2022 بیان می کنند نابرابری در آموزش دوره راهنمایی و ابتدایی در آمریکا برای دانش آموزان حاشیه ای وجود دارد، به خاطر این که سرمایه گذاری در آموزش ابتدایی و راهنمایی آمریکا از مالیات املاک محلی می آید. جوامعی که رفاه اقتصادی و املاک مسکونی و تجاری بیشتری دارند. پایه مالیاتی بالاتری ایجاد می کنند که به سمت مدارس محلی سرازیر می شود. این پول برای معلمان باتجربه تر، کلاس های کم جمعیت، فرصت های یادگیری بیشتر و غنی تر و زیرساخت های مدرسه ای قوی تر سرمایه گذاری می شود، که همه این ها آفاق دانش آموزان را گسترش می دهد. در مقابل جوامع که از نظر اقتصادی ضعیف هستند و پایه مالیاتی ضعیف تری دارند معلمان ضعیف تر، کلاس های پرجمعیت تر و برنامه های تقویتی کمتری دارند. البته در کشور ما نیز اگرچه بودجه آموزش و پرورش به شکل متمرکز از سوی دولت برای مدارس تامین می شود اما باز هم وضعیت اقتصادی جوامع می تواند بر مدرسه و امکانات آن و یادگیری دانش آموزان موثر باشد، به طوری که محققان مختلف در کشور ما نیز همسو با این یافته ضعف مالی اقتصادی را به عنوان یکی از مهمترین عوامل موثر بر نابرابری در دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (Taghipour, Mahmoudi et al, 2022) ذکر می کنند و عوامل اقتصادی را موثرترین عامل بر توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات

می دانند (Qanbar Zahi, 2013). امری که در نواحی حاشیه ای پر رنگ تر و مشهود تر می باشد. از سوی دیگر شرایط اقتصادی، چرخه محرومیت و فقر حاکم بر این نواحی، فرهنگ فقر را ایجاد می کند. به نظر اسکار لوتیس در نواحی حاشیه ای نه تنها فقر که فرهنگ فقر حاکم است. به زعم وی در فرهنگ فقر مشکل علاوه بر این که اقتصادی است فرهنگی و انسانی هم بوده و به ارزش ها و نگرش ها و اعتقادات افراد هم مربوط می شود. ویژگی های فرهنگ فقر پایین بودن سطح سواد و توجه شدید به حال و ناتوانی از چشم پوشی موقت از برخی چیزها برای آینده می باشد (Naghdi, and Zare 2013). لذا در شرایط کرونایی تحت لوای همین فرهنگ به آموزش به عنوان امری برای آینده فرزندان توجه خاصی نمی شد. به عبارتی بر اساس نظریه خرده فرهنگ دهقانی راجرز افراد نواحی حاشیه ای توانایی چشم پوشی از منافع آتی برای منافع آتی را ندارند و همانطور که در مصاحبه ها مشهود بود افراد معتقد بودند که بهتر است به جای آموزش مجازی فرزندان شان به کار مشغول شوند.

در راستای شرایط زمینه ای می توان به دو عامل ضعف و ناتوانی معلم، ضعف مهارتی والدین و پایین بودن سواد اینترنتی والدین اشاره کرد. این یافته با پژوهش های Aboagye, Yawson, Appiah, 2020 همسو می باشد آنها نیز بیان می دارند معلمان این مناطق اکثر افراد با سابقه کاری و سطح دانشی پایین تری نسبت به سایر معلمان در مناطق مختلف شهری هستند و سواد رسانه ای بسیار پایینی دارند. در واقع علیرغم تعهد و انگیزه بالای معلمان، در موضوع سواد رسانه ای شرایط خوبی بر نظام آموزش و پرورش کشور حاکم نیست. Kadkhoda and nastizai, 2021 نیز نشان دادند سواد اطلاعاتی معلمان نیک شهر استان سیستان و بلوچستان در تمامی مولفه های توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات، توانایی دسترسی موثر به اطلاعات و توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات پایین تر از متوسط است.

شواهد حاکی از آن است که در زمان شیوع ویروس کرونا، ارتباط مطلوبی بین معلمان و دانش آموزان در محیط یادگیری بر پایه فضای مجازی رخ نداد که علت آن پایین بودن سواد رایانه ای معلمان بود (Kehrzi, Taqwa and Nazari, 2019). لذا لازم است معلمان با تقویت مهارت ها و سواد رایانه ای خود به شناخت و دیدگاه مناسبی از فناوری اطلاعات دست یابند و سپس در امر تدریس خود از این دانش استفاده کنند. آنها به نگرشی نیازمندند که جسارت استفاده از فن آوریها و خطرپذیری را تقویت کرده و الهام بخش تفکر یادگیری مستمر و مادام العمر آنها باشد (Akbari, 2013). چرا که امروزه معلمان بیشتر نقش مشاوره ای را دارند که دانش آموزان را در یافتن پاسخ مناسب برای نیازهای اطلاعاتی شان یاری داده و به آنها کمک می کنند تا بتوانند درباره کیفیت اطلاعات بدست آمده قضاوت کنند و اطلاعات خود را به روش موثر در اختیار دیگران قرار دهند. لازمه ایفای چنین نقشی برای بهره گیری مناسب از روش های جدید آموزشی وجود معلمانی توانمند است که از سواد اطلاعاتی و مهارت های رایانه ای برخوردار باشند (Asgari, 2020). به قول ژيرو معلمان نه تنها نیازمند توسعه نوع آموزش شان هستند بلکه باید توان خود را در گوش دادن انتقادی به دانش آموزان رشد دهند. آنها باید به طور مداوم برای پیشرفت و بازسازی دانش خود و ساخت روایات مختلف در دسترس دانش آموزان از مرزها عبور کنند (Adiban et al 2020)

علاوه بر معلم، والدین هم سطح سواد بالایی نداشتند. همسو با این یافته یدالهی و همکاران Yadollahi et al, 2021 در کشور ایران Dong, Cao & Li 2020 دانگ کاو و لی (2020) در کشور چین به آمادگی نداشتن و آموزش نیافتن والدین در زمینه آموزش های مجازی دوران کرونا اشاره داشتند. و بیان کردند والدین به دلیل کمبود وقت و دانش حرفه ای برای حمایت از یادگیری کودکان و کاستی های آموزش های آنلاین و خود تنظیمی پایین کودکان نسبت به این آموزش ها نگرشی منفی دارند. در واقع فقدان مهارتهای آموزشی والدین تحقق برنامه های درسی را در زمان خانه نشینی دانش آموزان را با مشکلات جدی مواجه کرده است (Safai Movahed and)

Moha (mmadi poya, 2020) به عبارتی مسئولیت والدین نیز در آموزش مجازی بیشتر می شود و برخی از وظایف معلم بر عهده آنان قرار می گیرد. والدین باید ملزومات لازم برای آموزش را فراهم کنند؛ یادگیری فعال را تقویت کنند؛ بر کمیت مطالعه دانش آموزان نظارت کنند. اگر دانش آموز قادر نیست همزمان با سرعت آموزش معلم جلو برود مشکل او را حل کنند (Cai & Wang 2020). این امر در مناطق حاشیه ای با توجه به پایین بودن سواد والدین و همچنین نداشتن سواد اینترنتی و رایانه ای بسیار مشکل بود. چرا که در مناطق حاشیه ای والدین گاهی اوقات از حداقل سواد خواندن و نوشتن برخوردار هستند و در رابطه با اینترنت و رایانه نیز هیچ اطلاعی ندارند. آموزش برخط، به ویژه در دوره ابتدایی، مستلزم آن است که والدین نیز در امر آموزش دخیل شوند.

پایین بودن اطلاعات والدین زمانی که با مسائل نگرشی و فرهنگی خانواده عجین می شود مشکل را دو چندان می کند. به طوری که عواملی چون درگیری در تفکرات سنتی و نهادینه نشدن ارزش آموزش مجازی، نگاه حاشیه ای به آموزش، حذف و طرد ناملموس آموزش نیز در این جریان مداخله خواهد نمود. والدین نه تنها خود تلاشی برای بهبود مهارت و توسعه دانشی خود ندارد، بلکه در جهت رشد مهارتی کودکان خود هم در این زمینه تلاشی نمی کنند. در واقع فقر مادی و سرمایه فرهنگی پایین خانواده ها و حاشیه نشین بودن نابرابری را تولید و بازتولید می کند (Abdullah Zadeh; Boland Hemtan, Amjad, 2018). لذا به دلیل برنامه درسی پنهان خانواده و تجاری که متأثر از تنفس در فضای خانواده دانش آموز حاشیه ای کسب می کند (Adiban et al, 2020) اهمیت بسیاری دارد و خانواده ها، جدا از شغل و نقش سنتی خود در خانه، با حمایت و مشارکت در تحصیل فرزندان در اجرای مجازی سازی آموزش و پرورش نقش برجسته ای دارند (Musaib, Rezapour et a, 2021).

در این راستا اولین راهبرد ارتقا فرهنگی خانواده ها می باشد. چرا که در حاشیه نشینی ضعف بنیه سرمایه فرهنگی به تحصیل کمتر و فرسودگی تحصیلی بیشتر ناشی از برابند های عادت واره و نابرابری جنسیتی بیشتر دامن می زند و خانواده ها به تناسبی که سرمایه فرهنگی شان بیشتر باشد و وزن نسبی سرمایه فرهنگی آن ها در قیاس با سرمایه اقتصادی شان بزرگتر باشد هزینه بیشتری به امر آموزش و پرورش فرزندان خود تخصیص می دهند (Bourdieu, 2006).

دومین راهکار جامعه پذیری مجازی والدین و معلمان به عبارتی افزایش سواد رسانه ای و اینترنتی آنان می باشد. بدین صورت که نظام آموزشی به عنوان نهاد رسمی تعلیم و تربیت باید در کنار نگاه فنی به گسترش فناوری های نوین به کنکاش فلسفی و نحوه دگرگونی ادراک و تجارب مربی و متربیان در هنگام بهره گیری از این فناوری های نوین بپردازد و همزمان به هر دو رویکرد مهندسی و علوم انسانی در طراحی محیط های آموزش مجازی توجه نمایند (Ahmadi 1401). به عبارتی نگرش ها و زمینه های ذهنی لازم را برای شرکت در دوره ها و کسب مهارت های آموزش مجازی را از سوی والدین و معلمان فراهم کند و از سوی دیگر این با برگزاری دوره ها و کارگاه های مختلف به توسعه حرفه ای و سواد رایانه ای و اینترنتی آنان بپردازد. (Abolhasani et al, 2019).

به این امید که جریان آموزش کودکان حاشیه ای بهبود یافته و ترک تحصیل این کودکان کاهش یابد. چرا که استقرار نظام های آموزش الکترونیکی با غلبه بر محدودیت های ناشی از زمان و مکان جغرافیائی، زمینه آموزش برای افرادی که امکان حضور در کلاس درس را ندارند، فراهم می سازد.

منابع

- Abbasi, Fahima; Hijazi, Elaha and Hakimzadeh, Rezvan (2019) Primary school teachers' lived experience of the opportunities and challenges of teaching in the educational network of students (Shad). *Teaching Research*, 8(3), 1-24 . [In Persian].
- Abdullah Zadeh Nasim; Boland Hemtan Kivan, Mohamad Amjad (2017). Analysis of women's narrative of gender inequality in the field of education, *Welfare and Social Development Quarterly*, 36, 175-208 . [In Persian].
- Aboagye, E., Yawson, J. A., & Appiah, K. N. . (2020). COVID-19 and E-Learning: the Challenges of Students in Tertiary Institutions. *Social Education Research*, 2(1), 1-8. <https://doi.org/10.37256/ser.212021422>
- Birmipour Ali and Achers Shida (2020). A synthesis of the challenges of transferring from face-to-face education to virtual education in higher education due to the globalization of Covid-19, *Theory and Practice in Curriculum*, 9(18), 131-176. [In Persian].
- Cai, R. and Wang, Q.(2020). A Six-Step Online Teaching Method Based on Protocol-Guided Learning during the COVID-19 Epidemic: A Case Study of the First Middle School Teaching Practice in Changyuan City, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3555526> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3555526>
- Danaher, M., Cook, J., & Coombes, P. (2013). *Researching education with marginalized communities*: Springer
- Danesh Mehr Hossein and Hedayat Osman (2020). Bordering and Marginalization of Education, *Institutional Ethnography of the State of Education in the Border Regions of Kurdistan Province, Iranian Social Issues Two Quarterly*, Year 12(2), 11-136. . [In Persian].
- Dong C., Cao S. , Li H (2020). Chinese: young children`s online during 19-COVID pandemic chine`s parents attitudes and beliefs. *children and youth services review*, 118,105440
- Gazley, J. L.; Fiore-Walker, B.(2020)Insights Gained into Marginalized Students Access Challenges During the COVID-19 Academic Response.*Journal of Chemical Education*, 97 (9)3391-3395
- Hojjati Taybeh, Ahmadpour Rozhina and Armand Mohammad (2020). Examining the challenges and problems of virtual education from the point of view of teachers and principals of primary schools, *quarterly technology and scholarship in education and training*, 1(1), 11-22. . [In Persian].
- Joncas, J.; Pilote, A.(2021). The Role of Guidance Professionals in Enhancing the Capabilities of Marginalized Students: The Case of Indigenous Women in Canada. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 21 (2)405-427
- Kadkhoda, Saeed, Nasti Zaei Nasser (1400). The relationship between teachers' information literacy and attitudes towards virtual learning during the Corona pandemic, *Education Technology*, 16(1), 146. [In Persian].
- Kadri, Reza; Omidfar Sajjad; Samadi Reza and Badli Sajjad (2017). Analysis of the impact of economic and social factors in the formation process of marginal areas and solutions to face this phenomenon with emphasis on empowerment, 3(1), 11-22. [In Persian].
- Kayani, Siddiq; Shatrian, Mohsen and Safari, Hamed (2019). Identifying the empowerment factors of the marginal neighborhood, *urban planning geography researches*, 8(1) 162-199. [In Persian].

- Kehrzi, Kulthum; Taqwa, Mohammad Reza and Nazari Samira (2019). Literacy survey of first secondary level teachers. *Teacher Professional Development*, 4(2), 15-27. [In Persian].
- Kelsey C. T., Dasgupta N.(2022). From Precollege to Career: Barriers Facing Historically Marginalized Students and Evidence-Based Solutions
- McGill, M., & Thompson, A., & DeLyser, L. A., & Snow, E., & Vaval, L., & Wortel-London, S. (2022, August), Practitioner Perspectives of the Impact of COVID-19 on CS Education in High Schools Serving Historically Marginalized Students (Fundamental) Paper presented at 2022 ASEE Annual Conference & Exposition, Minneapolis, MN. <https://peer.asee.org/40417>
- Michael Shevlin, Richard Rose(2022) Respecting the Voices of Individuals from Marginalised Communities in Research—“Who Is Listening and Who Isn’t?”
- Mohammadi, Fardin (2018) Bourdieu's view on the field of education: beyond the conflicting views and functionalism. *Education and teaching of the basics of research*, , (1) 9, 5-25.
- Musaibi Maliha, Rezapour Mirsaleh, Yaser and Behjati Ardakani Fatemeh (0 140). Chocolate and the challenges of virtual education during the corona outbreak, *Education Research*, 27(1), 65-79. [In Persian].
- Naghdi, Esadaleh and Zare, Sadegh (2012). A study of cultural attitudes and behaviors and marginal women of Saadieh town, Shiraz, *Urban Sociological Studies*,3. [In Persian].
- Qanbar Zahi Younes (2013) Identification and ranking of the factors and consequences of the development of information and communication technology (ICT) in the marginal areas of Zahedan city, Sistan and Baluchistan master's thesis, Zahedan University
- Safai Movahed, Saeed and Mohammadi Pouya, Sohrab (2021) Unforeseen curriculum as a consequence of the corona and post-corona era, theory and practice in curriculum, 9(17), 119-154. . [In Persian].
- Salimi, Samaneh and Fardin Mohammad Ali (2019). The role of virus in virtual education with emphasis on opportunities and challenges, *research in virtual education and learning*, 8(2), 49-60. . [In Persian].
- Shekari, Abbas; Ahmad Abadi Arai Najmeh and Fatahi Neda (2013) Border education and training with emphasis on the educational implications of Girou's art in educational developments. *Research Journal of Fundamentals of Education*, 4(1), 131-150 [In Persian].
- Taghipour, Kiyomarth; Mahmoudi Firoz, Abbasi, Mikael and Mohammadi Mehri (2019). Evaluating the amount of digital gap in second secondary education of Tabriz city in the conditions of covid-19 and identifying factors affecting it, *Education Technology*, 16(3), 553-577. . [In Persian].
- Yadollahi Sara, Tawakoli Elham, Poursalehi Marzieh and Azartash Fatemeh (1400) The problems of online education in the Corona era from the point of view of teachers and parents and providing solutions. 20(3), 145-177 . [In Persian].
- Zadvali Khajeh, Shahrokh, Zamani, Asghar and Fatemeh Zadoli (2013). Stratification of marginal neighborhoods based on physical-economic indicators of urban poverty (case example: marginal residents of the north of Tabriz city). *Geography and Environmental Studies*, 11, 63-78. . [In Persian].
- Zahra Sadeghi and Dehghani Marzieh (1401) and analysis of elementary school teachers' experiences of virtual education during the outbreak of the Corona virus, two quarterly journals of *Theory and Practice in Curriculum*, 10(19), 162-204. . [In Persian]